

На сучасному етапі розвитку суспільства особливу роль в оцінці ефективності управлінської діяльності педагогічних кадрів відіграють психологічні критерії, які в узагальненому вигляді можна представити таким чином: стійкість інтересу до професії і розширення професійного досвіду; задоволеність професійними досягненнями; професійне здоров'я; задоволеність потреби в персоналізації; виражена мотивація компетентності; психологічний комфорт в професійній взаємодії.

Література

1. Психологічна підготовка керівників освітніх організацій до діяльності в умовах змін : посібник ; за наук. ред. О. І. Бондарчук – К. : Ун-т менеджменту освіти НАПН України, 2014. – 194 с.

2. Управленческая психология : учебное пособие / О. Д. Волкогонова, А. Т. Зуб. – Москва : ИД «ФОРУМ»: ИНФРА-М, 2009. – 352 с.

УДК 378.12; 37.02

ТОМЕЙ Р.І., ТОВКАНЕЦЬ Г.В.
Мукачівський державний університет

ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК УМОВА УСПІШНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Серед важливих вимог, які висуває сьогодення до сучасного вчителя, – розуміння особливостей розвитку національної і світової культури, поєднання фундаментальних теоретичних знань і практичної підготовки, володіння педагогічною культурою, усвідомлення ролі глобальних освітніх процесів, вміння організовувати виховний процес у сучасній школі на основі компетентнісного та особистісно орієнтованого підходів. Однією з умов виконання означених вимог є високий рівень комунікативної компетентності вчителя як такої, що забезпечує розв'язання навчальних і виховних завдань за умови специфічно організованого процесу спілкування із школярами.

Проблема професійної підготовки вчителя, формування його професійних якостей була об'єктом багатьох наукових досліджень. Зокрема, питання загальнопедагогічної підготовки вчителя представлено у працях Н. Боритко, М. Євтуха, Ю. Кулюткіна, О. Савченко, Н. Тализіної, М. Фіцули та інших. Комунікативній педагогічній діяльності приділяли багато уваги Л. Божович, Л. Виготський, В. Сухомлинський. У працях О. Захаренка, О. Боровець, О. Савченко розкриваються сутнісні характеристики поняття «комунікативна діяльність учителя». Психологічна сутність педагогічної комунікації визначається у напрацюваннях І. Бежа, С. Мусатова та інших. Проблема комунікативної компетентності особистості, процесу її формування та вдосконалення висвітлюється у дослідженнях Л. Лук'янової, І. Родигіної, Л. Рувинського, О. Цимбалюк.

Професійно-педагогічна комунікація – система безпосередніх чи опосередкованих зв'язків, взаємодій педагога, що реалізуються за допомогою вербальних і невербальних засобів, засобів комп'ютерної комунікації з метою

взаємообміну інформацією, моделювання й управління процесом комунікації, регулювання педагогічних відносин [2].

Важливою умовою формування готовності до комунікативної дії у майбутніх педагогів є організація у навчальному процесі ВНЗ ефективної педагогічної комунікації між викладачами та студентами. Високий рівень комунікативної компетентності викладача безпосередньо впливає на формування комунікативності студентів, оскільки комунікація – це процес двостороннього обміну інформацією, результатом якого є взаєморозуміння. У загальному вигляді її можна визначити як змістовний аспект соціальної взаємодії. Процес комунікації складається з окремих актів, за посередництва яких реалізуються основні її функції: управлінська – пов'язана з успішністю функціонування певної організації і є генетично та структурно вихідною; інформативна – пов'язана з обміном інформацією та науковим аналізом змісту інформаційних повідомлень; емотивна – пов'язана з емоційними переживаннями; фактична – пов'язана зі встановленням контактів [4, с. 38].

У процесі професійної підготовки майбутніх учителів до професійної педагогічної комунікації зосереджується увага до функцій управління, регуляції поведінки вихованця, залучення його до реалізації певних ідей, спільного тлумачення інформації, узгодження позицій.

Майбутнього педагога необхідно націлювати на проектування та організацію процесу спілкування із школярами, оцінювання його ефективності. Для кожного з учасників освітнього процесу якість і результат педагогічної комунікації визначається: спрямованістю особистості; стилем педагогічного спілкування, що розглядається як усталена система способів та прийомів, які педагог використовує у взаємодії, що залежить від особистісних якостей і ситуації спілкування; рівнем толерантності, головними принципами якої є співробітництво, встановлення відносин взаємного розуміння і вимогливості, забезпечення сприятливого соціально-психологічного клімату [1, с. 31–32].

Процес навчання й виховання є певною системою соціально-психологічної взаємодії. Педагогічне спілкування відіграє значну роль при вирішенні навчально-виховних завдань педагогічної діяльності. Добре розвинені комунікативні вміння потрібні вчителю для створення оптимального педагогічного клімату. Ефективність педагогічної комунікації залежить від формування в учителів чітких уявлень про сутність та структуру комунікативних умінь, їх сформованість. Необхідною умовою успішного протікання процесу спілкування є комунікативна компетентність його учасників, готовність педагогів до навчально-виховної роботи, розвиток соціально-психологічних умінь, міжособистісної взаємодії, нерозривність педагогічного процесу із педагогічним спілкуванням, проектування можливих ефективних засобів подання інформації на основі передбачення можливих наслідків її сприйняття.

Література

1. Ботіна І. Міжособистісна взаємодія учителя та учня / І. Ботіна // Рідна школа. – 2005. – № 3. – С. 31–33.

2. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація : навч. посіб. – К. : ВЦ «Академія», 2006. – 256 с.
3. Мусатов С. Психологічний вимір педагогічної комунікації / С. Мусатов // Психолого-педагогічні та культурологічні питання гуманізації освіти: зб. наук. статей. – Рівне : Вид. О. Зень, 2007. – С. 74–81.
4. Тренінги з розвитку комунікативності вчителів / Укл. А. Дербеньова, А. Кунцевська. – Харків : Основа, 2009. – 191 с.
5. Цимбалюк О. Теоретико-методологічні засади дослідження професійної комунікативної діяльності вчителя загальноосвітньої школи у вітчизняній педагогіці (друга половина ХХ ст.) / О. Цимбалюк // Нова педагогічна думка. – 2009. – № 4. – С. 22–25.

УДК 378.064.2=161.2(045)

ТОМАШЕВСЬКА М.О, КОБАЛЬ В.І.
Мукачівський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ КОЛЕГІАЛЬНИХ СТОСУНКІВ ВИКЛАДАЧА ТА СТУДЕНТІВ І ЇХ ВПЛИВ НА ПРОФЕСІЙНЕ СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА

Освітній процес в педагогічному вузі – це не лише спільна діяльність викладання і учіння, але також і сукупна спільна професійно-педагогічна діяльність, де відмінності між суб'єктами носить, в основному, функціонально-рольовий і кваліфікаційний характер.

На успішність професійного становлення майбутнього педагога безумовно впливає соціальна ситуація розвитку особистості студента вишу, основні складові якої (взаємини студентів, психологічний клімат в групі, міжособистісні відносини студентів і викладачів) в значній мірі впливають на настрій студентів, успіхи в навчальній і професійній діяльності, на прояв активності та ініціативи, вибір ціннісних орієнтацій.

Характер взаємин викладача із магістрантами повинен визначатися, на наш погляд, основними цілями діяльності педагогів. Однією з таких цілей, окрім організації та керівництва освітнім процесом, є розвиток професійної спрямованості майбутніх викладачів, до складових якої відносяться:

- моральна готовність (сформованість головних інтеграційних моральних якостей: гуманності, працьовитості, чесності та ін.),
- ціннісно-мотиваційна готовність (сформованість цінностей колективної життєдіяльності, співпраці, педагогічної співтворчості; оптимальна сила мотивації),
- професійно-комунікативна готовність (розвинені комунікативні здібності, сформовані комунікативні уміння).

Професійно-педагогічна діяльність заснована на спілкуванні і відрізняється творчим характером, причому, велике значення має колективна співтворчість. Різні ситуації педагогічного спілкування, що створюються в ході професійної взаємодії, заснованого на колегіальних відносинах (колегіальній взаємодії), є комунікативним тренінгом для студентів.

Дослідники [1; 2;], розглядаючи педагогічне спілкування в навчальному процесі, виділяють його чотири етапи: підготовчий, адаптаційний, власне спілкування, етап зворотного зв'язку. Вважається, що найбільш вагомий і

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>